

CVIČEBNÍ LISTY

Příloha „Vojenských rozhledů“.

ROČNÍK IX.

ČÍSLO 3.

G. L. B.:

Studie na mapě.

Námět.

(Spec. mapy Turnov a Ml. Boleslav.)

1. Celková situace.

Severní armáda byla poražena jižní armádou v prostoru Zámost—Dobrovice—Ledeč—Liebau...

Severní armáda překotně ustupuje jsouc pronásledována jižní armádou.

Severní HVOA přivádí posily vzaté ze všemožných konců, aby zřídilo znovu souvislou frontu a zastavilo pronásledujícího nepřítele.

2. Zvláštní situace.

I. Mezi posilami, které mají být přivezeny, je i 1. pěší divise, jejíž převoz má z různých příčin trvati dva až tři dny.

1. října v 18 hodin byly již vyloženy 1. pěší pluk, dělostřelecký oddíl I./1 a divisní eskadrona.

1. pěší pluk (vyložený v Turnově a v Podole) je v Žehrově, kde má dostati nové rozkazy.

I. prapor je rozložen v jižní části Žehrova, II. prapor v severní části; III. prapor, který byl vyložen naposled, je kolem Skokova, kam dorazil v 17 hodin 30 min.

Velitelství pluku je ve škole v Žehrově.

Dělostřelecký oddíl je ve Žďáru od 17. hodiny.

Eskadrona je v Doubravě od 16. hodiny 30 min.

II. 1. října v 18 hodin přijíždí do Žehrova důstojník armádního štábu a přináší tyto zprávy a rozkazy:

a) Situace v 17 hodin 30 min., pokud ji má štáb armády, je tato:

Na západě držela 4. divise pevně Bakov a Jezírek B., v Násilnicích je situace nejistá.

Ve středu fronty je 2. divise velmi desorganisována; ztratila velkou část svého dělostřelectva; v 17 hodin 30 min. měla ještě částice v boji s nepřítelem ve Wobrubetz W. a v lese na jih od Wobrubetz (viz průsvitku). Velitelství 3. brigády ustoupilo z Litkowitz do Gr. Soleč; velitel brigády je těžce raněn; brigáda nemá žádné zálohy; jednotky, které jsou ještě v boji, jsou promíchány a velmi unaveny; fronta naprosto není souvislá. Od velitelství 4. brigády není žádných zpráv. Prapor této brigády drží pevně Rohačko a Dolní Bousov (Unter Bautzen). Mezi Rohačko a lesy na jih od

Wobrubetz je situace neznámá. Jeden z dělostřeleckých oddílů divise (oddíl 1./2.) je ve Wobrubetz.

Velitelství divise je v Přepěři.

Na východě 3. divise trpěla méně; drží velmi pevně J. H. Bachval, jakož i jižní okraj lesů, které jsou na sever od Spařence a Markvartic a zastavila všechny útoky nepřítel.

Nepřítel postupoval dnes o mnoho pomaleji nežli včera; zdá se unaven a jest málo podporován svým dělostřelectvem.

b) Úmyslem velitele armády jest zříditi ještě dnes v noci novou souvislou frontu na čáře Lhotic—Kněžmost—jižní svahy hřebenu na jih od Suchrowitz a od Dobšínu—Schleif—Mühle—Kdanitz.

Tuto frontu vytvoří:

Na západ od Žantova (osadu v to) 4. pěší divise.

Mezi Žantovem (mimo) a úžlabinou u Přepěře (mimo) vyložené již jednotky 1. pěší divise.

Na východ od úžlabiny u Přepěře (v to) 3. pěší divise zesílená 3. hraničářským praporem. Tento prapor dostal rozkaz vzítí co nejdříve v držení hřebeny 315—307 a Schleif—Mühle.

c) Velitel 1. pěšího pluku převezme velení nad vyloženými jednotkami 1. pěší divise.

Úkol: zříditi ještě dnes v noci, a to co nejdříve souvislou frontu mezi Žantovem a úžlabinou u Přepěře, aby tak bylo zajištěno armádě držení hřebenů na jih od Suchrovic, hřbetu 321 a hřbetu 1 km na západ od Přepěře.

Spojení na západě s 4. pěší divisí, na východě s 3. hraničářským praporem.

O půlnoci převezme velitel 1. pěšího pluku velení nad všemi jednotkami v pásmu ohraničeném na západě linií Žantov—Písek—Násilnice (osady mimo) a na východě linií úžlabina u Přepěře—silnice Dobšín—Wobrubetz.

Dělostřelecké jednotky 2. pěší divise zůstanou až na nový rozkaz k dispozici velitele 1. pěšího pluku.

Pěší jednotky 2. pěší divise dostaly rozkaz zastavovati i nadále nepřítel; mají však býti co nejdříve zpět a poslány do pásma Všeno—Plavkovice.

d) Zítř ráno počínajíc 2. hodinou bude vyložen v Turnově 2. pěší pluk 1. divise, 1. oddíl a velitelství 1. brigády. Tyto jednotky budou vyslány co nejdříve do Kamenitz, aby zesílily 1. pěší pluk.

e) M. V. armády: Turnov;

M. V. 4. divise: Hoškovice;

M. V. 3. divise: Libošovice;

M. V. 1. pěšího pluku:

f) Velitel 1. pěšího pluku má k dispozici pro svůj přesun silnice a cesty ležící v pásmu ohraničeném těmito liniemi:

na západě: silnicí Žehrov—Srbsko—Branžeš—Skalka a polní cestou Skalka—Suchrovice—Žantov,

na východě: silnicí Žehrov—Wobrubetz až po Dobšín v to a od Dobšína polní cestou Dobšín—Přepěř v to.

P o z n á m k a : 1. Je 18 hodin 15 min., když důstojník armádního štábu dokončil tento výklad rozkazů veliteli 1. pěšího pluku.

2. Jednotky tvořící skupinu velitele 1. pěšího pluku jsou svěží a na plném počtu.

3. 1. pěší pluk má vedle svého normálního složení ještě dva roje pozorovatelů (každý o jednom poddůstojníku a dvou mužích) a oddíl jízdních patračů (1 důstojník, 6 poddůstojníků; 14 jezdců).

Každý prapor má dva roje pozorovatelů (stejného složení jako roje plukovní).

4. 1. října nastává tma v 18 hodin 30 min., 2. října se rozednívá v 5 hodin. Počasí je již po několik dnů krásné a suché.

5. Nepřátelské letectvo je velmi činné. Ve dne i v noci provádí četné bombardování.

6. Podél silnice Březina—Zdář—Žehrov—Dobšín funguje armádní telefonní linka. Za Dobšínem tato linka již nefunguje.

Na rozcestí u pomníku 1400 m na severozápad od Podkostě je armádní ústředna.

P ř e d m ě t s t u d i e.

Postupné rozkazy vydané velitelem 1. pěšího pluku k provedení úkolu, který dostal od armádního velitelství.

N a v r h o v a n é ř e š e n í.

Ú v o d.

Problém, který má řešiti velitel 1. pěšího pluku, dělí se časově na 2 části:

a) napřed musí býti skupina posunuta do pásma, ve kterém chce zříditi souvislou frontu,

b) pak třeba zříditi tuto frontu.

Jest zřejmo, že dříve než bude studovati a než upraví vše, co se týká pochodu skupiny, musí velitel pluku napřed přesně věděti, kterou linii obsadí a která bude sestava jeho vojsk (alespoň jeho valných sil) na této linii.

Teprve potom, až se rozhodne o obou těchto věcech, bude moci, znaje všechny potřebné veličiny, naříditi pochodovou sestavu, která bude co nejlépe vyhovovati sestavě při příchodu na stanovenou linii a která dovolí obsaditi tuto linii v pořádku a rychle.

Prostudujeme tudíž s velitelem pluku postupně,

kterou linii má obsaditi,

v jaké sestavě,

a v jaké pochodové sestavě se tam nejlépe dostane.

*

Avšak nechť se velitel pluku rozhodne o těchto třech otázkách jakkoli, musí vyhověti těmto podmínkám:

a) Jednak musí provést své rozhodnutí se skupinou, jak mu ji určila armáda. Avšak tato skupina není ještě vytvořena; neboť je více než pravděpodobné, že velitel eskadrony i velitel dělostřeleckého oddílu nebyli ještě uvědoměni o svém podřízení veliteli 1. pěšího pluku.

b) Na druhé straně musí provést své rozhodnutí ve lhůtě co nejkratší, neboť armáda nařídila zřídit „co nejdříve“ souvislou frontu. To vyžaduje, aby vojska (alespoň ta, která potřebuje neodkladně ke splnění svého úkolu) byla hotova vyrazit na první znamení. Nuže, pěší pluk potřebuje určitého času, aby se připravil k odchodu (je nutno, aby mužstvo pojedlo, jestliže se tak dosud nestalo atd.); stejně tak dělostřelectvo i jezdeckvo.

c) Své rozhodnutí musí velitel oznámiti formou rozkazů všem velitelům, kteří na něm mají zájem. Ale čas kvapí i nemůže být řeči o vydání rozkazů jen psaných; chceme jednat rychle (jak to nařizuje armáda), musíme se spokojit s rozkazy ústními, které později (alespoň v jejich podstatných částech) potvrdíme písemně, jestliže to čas dovolí.

Z toho vyplývá nutnost povolati do stanoviště velitele pluku velitele, kteří mají dostati jeho rozkazy.

Je zřejmo, že velitel pluku musí upravit tyto tři otázky, t. j. zřízení skupiny, přípravu pohybu a svolání uvedených velitelů ještě dříve než se bude zabývatí otázkami dalšími, t. j. otázkou, kterou linií chce přesně obsadit, jaká sestava tam má být zaujata, atd.

*

Ale ani to není vše.

Mezi prvky, které budou sloužit veliteli pluku při jeho volbě linie, kterou chce obsadit, při jeho sestavě, atd., jsou také zprávy o nepříteli a situace našich vlastních sousedních jednotek.

Důstojník armádního štábu uvedl ovšem veliteli pluku situaci vlastní i nepřátelskou, tak jaká se zdála v 17 hodin 30 min.; oznámil mu rovněž, kdo bude jeho sousedy v nové souvislé frontě, která má být vytvořena, a kde se s nimi má spojit.

Je zřejmo, že to jsou jediné zprávy, o které bude moci velitel pluku opřít své rozhodnutí; jiných zpráv pravděpodobně nedostane před delší dobou.

A přece třeba si dát otázku, zda všechny tyto zprávy postačí? Zajisté že nikoli, a to z různých příčin.

a) Nejprve, podle rozkazu armády má velitel pluku převzít o půlnoci velení nad všemi jednotkami, které budou ještě v jeho pásmu. Avšak které jsou to jednotky? Kde jsou a hlavně kde budou o půlnoci? To velitel pluku neví. Přes to však by chtěl být dobře informován, hlavně co se týká dělostřelectva divise, které si má až na další rozkaz ponechat ke své dispozici.

b) A potom, armáda sice řekla, že 4. pěší divise má obsazený Žantov a že 3. hraničářský prapor je někde na 315—307. Nemusíme se obávat, zvláště v podobné situaci, že tyto jednotky nebudou na těchto místech, že se odchýlí od těchto směrů, nebo že na př. 4. pěší divise pro nedostatek sil nebo z kteréhokoliv jiného důvodu byla snad nucena spokojit se tím, že obsadí Kněžmost, aniž bude moci

jíti až po Žantov? Není také pro velitele pluku zajímavě věděti, na které linii se přesně usadil 3. hraničářský prapor? Má tento prapor obsazenou linii 315—307, či má své přední částice dále na jihu na státní silnici k Hor. Bousovu?

c) Konečně není nám lhostejno, zda situace nepřátelská se od 17. hodiny 30 min.¹⁾ značněji změnila a jaká je v 18 hodin 30 min.

Velitel pluku potřebuje krátce řečeno, aby zprávy, které dostal od armády, byly upřesněny a ověřeny; to znamená, že musí vyslati co nejdříve orgány, které mu tyto potřebné podrobnosti vyhledají.

Také tuto věc třeba, zdá se, rozřešiti dříve než se přikročí ke studiu nové linie a sestavy na ní.

*

Shrňme-li vše, co bylo shora řečeno, třeba připustiti, že velitel pluku musí postupně řešiti různé problémy v tomto pořadí naléhavosti:

1. vytvoření a příprava skupiny; povolání podřízených velitelů na SV. skupiny;
 2. vyhledávání zpráv;
 3. určení linie, která má býti obsazena;
 4. určení sestavy, která má býti na ní zaujata;
 5. určení pochodové sestavy k přesunu do této linie.
- Proberme postupně každý z těchto problémů.

H l a v a I.

Zřízení a příprava skupiny. Povolání podřízených velitelů na SV. skupiny.

A. Pěší pluk.

Pro pěší pluk je třeba a stačí, aby velitel pluku mu oznámil, kdy a v kterém směru má býti hotov vyraziti.

H o d i n a o d c h o d u. Je přirozeně záhodno, aby pluk nevyrazil před setměním, aby se tak pohyb utajil před nepřátelským letectvem. V této věci není žádných potíží, neboť za $\frac{1}{4}$ hodiny bude tma.

Jiné podmínky, které třeba splniti, jsou tyto:

- vyraziti co nejdříve po setmění;
- poskytnouti pluku čas, aby se připravil na pochod;
- poskytnouti veliteli pluku čas, aby učinil své rozhodnutí o linii, která má býti obsazena, o celkové sestavě na této linii a o opatřeních pro pochod;
- poskytnouti veliteli pluku čas, aby mohl oznámiti své rozhodnutí velitelům přímo podřízeným a poskytnouti i jim čas, aby učinili své rozhodnutí a oznámili je svým vlastním jednotkám.

¹⁾ Všimněme si, že zprávy, o které se opírá armáda, když nám podává situaci v 17 hod. 30 min., byly sebrány dříve nebo později před tím. Je tedy zcela možné, ne-li jisté, že skutečná situace v 17 hod. 30 min. se poněkud liší od situace uvedené armádou.

Jestliže uvážíme, že pluk je téměř seskupen a jestliže připustíme (což je zcela přirozené), že vojska nejsou ubytována a že se již aspoň počalo s výdejem večere, dojdeme k závěru, že pluk bude hotov vyraziti kterýmkoliv směrem nejdéle za $\frac{3}{4}$ hodiny. To nás vede k tomu, abychom řekli, že pluk bude moci vyraziti asi v 19 hodin 5 min. (18 hod. 20 min. + 45 min.). Přihlédneme, zda tato hodina vyhovuje ostatním podmínkám. Mnoho-li času potřebuje velitel pluku, aby učinil své rozhodnutí? Řekněme, že $\frac{1}{2}$ hodiny.

Čas, kterého je třeba k oznámení těchto rozkazů podřízeným: 15 až 20 min. Čas, kterého je třeba, aby podřízení vydali své vlastní pochodové rozkazy: 15 min. Úhrnem hodina; připustíme pro větší bezpečnost $1\frac{1}{4}$ hodiny. Závěr: odchod pluku může býti stanoven na 19 hod. 35 min. (18 hod. 20 min. + 1 hod. 15 min.).

Směr pochodu. Při odchodu je možná jediná silnice; silnice, která vede ke křižovatce 293.

Oba uvedené údaje — hodina odchodu a směr — budou předmětem přípravného rozkazu; je třeba, aby tento rozkaz uváděl také pochodový tvar? To se nezdá nutným. Po příchodu tohoto přípravného rozkazu shromáždí se totiž každý prapor na nástupišti nebo na nástupištích určených pro případ poplachu velitelem praporu při příchodu do Žehrova resp. do Skochova; na nástupišti vyčká každý prapor příchodu velitele praporu, kterému zatím velitel pluku oznámil ústně své rozkazy pro pochodový tvar.

Kdo má býti povolán na SV. skupiny a na kterou hodinu?

Hodinu již známe: 18 hod. 50 min. (18 hod. 20 min. + 30 min.).

Na tuto hodinu dá velitel pluku povolati: od každého praporu jeho velitele a od velitelství pluku druhého pobočníka,²⁾ ordonančního důstojníka, velitele technické roty, velitele spojovací roty a velitele plukovních jezdců.

První rozkaz velitele pluku mohl by tudíž býti takový:

„Pluk budiž pohotově vyraziti v 19 hod. 35 min. Směr: silnice na Dobšín.

Velitelé praporu dostaví se k plukovnímu velitelství v 18 hodin 50 min.“

P o z n á m k a. 1. Důstojníci plukovního velitelství jsou povoláni péčí prvního pobočníka. 2. Týž pobočník oznámí plukovnímu trénu, že zůstane až na další rozkaz v Žehrově (a uvolní silnice). Je totiž naprosto zbytečno ba i nebezpečno, aby plukovní trén jel s plukem.

B. Dělostřelectvo.

Budeme potřebovati dělostřelectvo dokud je tma? Co bude dělati? Kde se umístí, když přece kraj vůbec nezná a když nebylo možno provésti žádný průzkum za dne?

Lepší bude rozhodně, když je zatím necháme ve Žďáru; stačí, když bude zítra ráno krátce před rozedníváním na některém místě, v jehož sousedství se bude moci nejvýhodněji umístiti pro podporo-

²⁾ Zde připouštíme — což po našem soudu má býti pokud je to možné pravidlem — že první pobočník a zpravodajský důstojník byli u velitele pluku, když dostal rozkazy přinesené důstojníkem armádního štábu.

vání pěchoty. Necht' je linie, na které se velitel pluku rozhodne zřídit svou souvislou frontu, jakákoliv, zdá se, že dobré posice nám poskytne okolí Čížovky, odkud bude dělostřelectvo moci se zúčastniti obrany linie, obsazené pěchotou. Zítřka ráno se rozednívá v 5 hodin. Určíme tedy, aby dělostřelectvo bylo ve 4 hod. 30 min. v Čížovce. Je tedy zbytečno dělostřelectvo alarmovati; stačí povolati velitele oddílu a dáti mu pak potřebné rozkazy.

C. Jezdectvo.

Právě tak jako dělostřelectvo ani jezdecktvo nám neprokáže za noci žádných služeb. Je lépe nechati je odpočinouti v Doubravě a povolati je na zítřek 4 hod. 15 min. na 321 (budoucí SV. velitele skupiny). Uvedená hodina je vypočtena tak,

- a) aby velitel skupiny mohl dáti veliteli eskadrony své rozkazy,
- b) aby velitel eskadrony mohl dáti své vlastní rozkazy,
- c) aby částice eskadrony překročily silnici Kněžmost—Dolní Bousov při svítání.

Velitele eskadrony je ovšem třeba povolati do nynějšího SV. pluku ihned.

*

Rozkazy pro dělostřelectvo a jezdecktvo budou tedy tyto:

1. Fonogram veliteli děl. oddílu do Žďáru: „Váš oddíl byl podřízen mým rozkazům a zůstane zatím³⁾ ve Žďáru. Přijedte osobně co nejdříve do školy v Žehrově.“

2. Fonogram veliteli eskadrony: „Vaše eskadrona byla podřízena mým rozkazům a zůstane zatím³⁾ v Doubravě. Přijedte osobně co nejdříve do školy v Žehrově.“

Úloha z organizace terénu.

Mjr. gšt. Jan Polívka :

Úprava terénu v úseku pěšího pluku, podporovaného lehkým dělostřeleckým oddílem.

(S hlediska velitelů technických rot pěšího vojska.)

(Pokračování)

- e) Hodnota požadované úpravy terénu
(viz přílohu 6 a 7 jako doplněk k příloze 4).

Při výpočtu hodnoty požadované úpravy terénu má nám býti „příručka pro velitele a štáby“ hlavním zdrojem různých číselných údajů. Poznáme však na našem případě — kde terén má zcela běžný tvar a porost, s celkem normálním osídlením — že v „příručce“ jsou vážné nedostatky, které bude nutno v nejkratší době odstraniti. Za tím účelem byly veškeré

³⁾ Je důležité oznámiti již nyní jezdecktvu i dělostřelectvu, že zatím zůstane na místě. Tak si mužstvo i koně budou moci odpočinouti.

nejasnosti a nedostatky, prýstící se z neúplnosti „příručky“ a vyskytnuvší se při studiu našeho konkrétního případu vyřešeny ve zvláštní příloze 7, jejíž údaje jsou čerpány z německých, ruských a francouzských pramenů.

1. Povšechný stupeň úpravy terénu.

Dříve než začneme hodnotiti jednotlivé složky úpravy terénu, které jsme požadovali v příloze 4, musíme si stanovit, jakého povšechného stupně úpravy terénu chceme dosíci. Je přirozené, že se při této úvaze musíme řídit pracovníky, materiálem a hlavně časem, jež máme k dispozici do okamžiku, kdy má upravená posice vejíti v činnost (pravděpodobný okamžik dotyku s nepřítelem, doba pravděpodobného ukončení příprav k útoku na straně nepřítele, jsme-li již s ním v dotyku atd.). Je-li tato doba krátká — v našem případě 8 dní — a nemáme-li vlastních pracovních i materiálních prostředků, nemůžeme klásti důraz na vybudování těžkých odolných složek z betonu, štolových úkrytů a p., protože by nebyly včas hotovy a odolnost posice by nerostla stejnoměrně, což je najisto jedním ze zásadních požadavků taktiky a strategie. Půjde tedy v naší situaci o úpravu vesměs nejlehčího rázu a uvidíme, že ani tu nebudeme moci dokončiti.

Aby podobná povšechná kalkulace byla usnadněna, byly na válečné škole rozděleny různé možnosti úpravy terénu na 3—5 typů s ukazovateli „1“ pro nejlehčí druh úpravy terénu tvůrčích složek a „5“ pro zvlášť odolnou dlouhodobou úpravu terénu, s jakou se setkáváme jediné na ustálených frontách, známých ze světové války. Tím učiněn velmi praktický náběh k normalizaci úpravy terénu, která jest jediné plodným způsobem každé technické práce, jak co do řízení prací — technika rozkazovací, tak i co do zásobování materiálem a jeho výroby v týlu posice. Tento veskrze moderní způsob dispozice se zavádí ve všech armádách; v naší příručce zůstal nepovšimnut.

Kdyby byla uzákoněna předpisy, stačilo by na př. vydati rozkaz, aby úprava terénu byla prováděna podle typu 1 nebo typu 2 a každý z prováděcích orgánů by věděl, jaký druh tvůrčích složek má býti proveden; stačí uvést, kolik tvůrčích složek toho neb onoho typu bude stavěno, aby každý z orgánů ženijní služby věděl, kolik a jaký materiál na ta neb ona místa má býti dopraven.

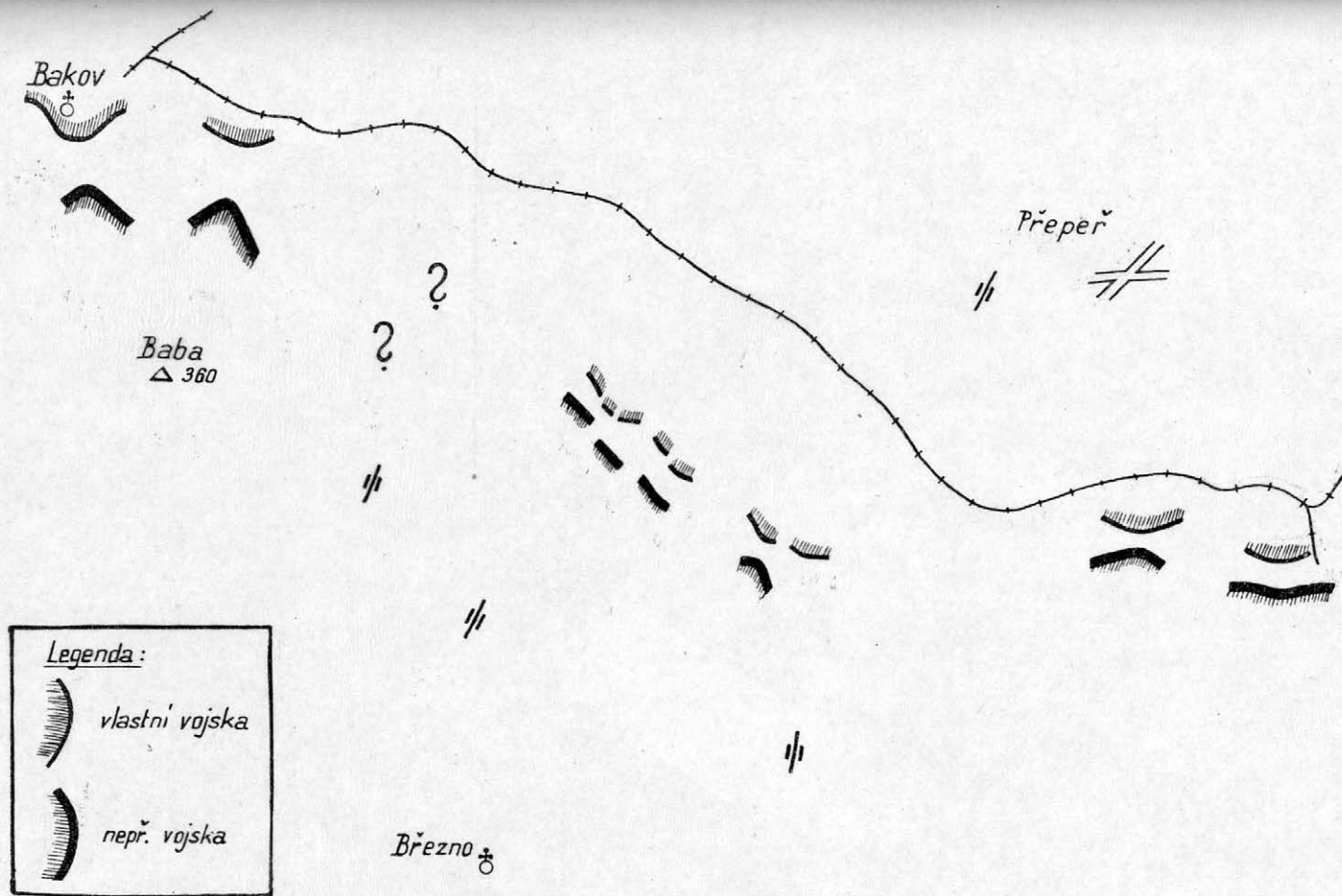
2. Výpočet hodnoty úpravy terénu.

Hodnotu úpravy terénu vyjádříme počtem d. v. a materiálem v tunách. Práce, které budeme prováděti, vyžadují v podstatě — jsou-li v lesích nebo v staveních — jisté výpomoci (lépe říkajíc „řízení práce“) odborníky, t. j. zákopníky a ženisty. Nechybíme snad mnoho, budeme-li $\frac{1}{10}$ vypočtených d. v. hodnotiti jako d. v. v.

Pozorovatelný.

Pro pozorovatelný ve volném terénu lze užiti dobře poř. čís. 32 „příručky“ (správně 1.5 t. mat.) str. 85.

Pro pozorovatelný v korunách stromů — viz údaje v příloze 7 (poř. čís. 1).

K čl. G. L. B.: Studie na mapě.

Cvičební listy roč. IX., č. 3.

Hodnota úpravy terénu požadov. 4. (podle pracovních míst).

Příloha 6.

[illegible]

Pro pozorovatelnu v staveních — viz údaje v příloze 7 (poř. čís. 2).

Na podkladě těchto údajů možno si hodnotiti úpravu terénu pozorovatelem na prac. místech podle příl. 6.

Bojová stanoviště.

Hodnocení úpravy bojových stanovišť je zajisté nejdůležitější složkou celkové hodnoty úpravy terénu. Uvidíme však, že právě pro tento rozbor nám „příručka“ skýtá nejméně použitelných číselných údajů.

Náčrtem povšechné potřeby úpravy terénu úseku pluku jsme dospěli co do bojových stanovišť k těmto složkám, jejichž úhrnná hodnota má nám poskytnouti obraz celkové potřeby:

úderné roje ve volném terénu, v lese a v stavení,

střelecké roje ve volném terénu, v lese a v stavení,

družstvo těžkých kulometů ve volném terénu, v lese a v stavení,

družstvo minometů ve volném terénu, v lese a v stavení (dva minomety),

družstvo rychlopalných děl ve volném terénu, v lese a v stavení (dvě děla),

pal. stanoviště 1 děla ve volném terénu, v lese a v stavení,

pal. postavení 1 baterie ve volném terénu.

Můžeme směle tvrditi, že se k týmž „buňkám“ dopracujeme při každém rozboru úpravy terénu jednotek kteréhokoli stupně.

Srovnáme-li tento výsledek řešení konkrétního případu s „příručkou“ a s jejími číselnými údaji na str. 82—84, poř. čís. 1—31, vidíme, že můžeme užítí bez zvl. doplňovacích výpočtů jediné poř. čísla 11, 12, 13. Ostatní údaje pojednávají vesměs o pal. stanovištích jednotlivých střelců (1, 2) neb o hloubení zákopů (3—10), neb o úpravě předpolí (15—31). Nelze si mysliti, abychom při hodnocení úpravy terénu počítali s jednotlivým mužem; nutno tedy sáhnouti k údajům, užívaným na naší válečné škole. Údaje příručky odpovídají způsobu kalkulace v době před světovou válkou, kdy základem takt. sestavy v obraně byla čára, představovaná zákopem; po světové válce ustálila se obranná doktrína na prostoru, v němž zákopy jsou většinou jen komunikací a zastírají svou jednotvárnou sítí rovnoběžek a spoj. zákopů polohu bojových stanovišť.

Číselné údaje o hodnotě úpravy nejlehčího tvaru výše uvedených boj. stanovišť uvádí příl. 7. Kombinováním s těžšími úkryty (2 vrstvy kulatiny, štolové úkryty, betonování a p.) by bylo možno získati další údaje (na naší válečné škole provedeno).

Zhodnocením údajů příl. 4 podle přílohy 7 — obdobně jako u pozorovatele — dospějeme k hodnotným číslům v příl. 6.

Stanoviště velitelství.

Rozměry úkrytů pro velitelství udává příručka na str. 89; bylo však opominuto hodnotiti „úkryt pro roj“ a „úkryt pro družstvo“ v tabulkách na str. 82—88 (najdeme zde jen poř. čís. 51—54, které však vesměs představují výhradně jakési zvláštní případy

obranu). Nelze upřít, že je těžko v 1. sledech posice mluvit o jednom úkrytu pro roj nebo družstvo; budou tedy vel. roj nebo praporek chráněni několika úkryty v celkové výměře pro jeden roj nebo družstvo (velitel, pobočník, spoj. stanice, spojky atd.). Navrhoval bych tedy doplnit tabulky „příručky“ podle příl. 7.

Překážky.

Drátěné překážky kolíkové můžeme hodnotit sice podle „příručky“, poněvadž však se stavbou kolíkových překážek nutno také brát v úvahu výrobu kolíků, bylo by lépe vyjádřit jejich hodnotu tak, jak udává příl. 7.

Vytyčení trasy překážek je prací zákopníků nebo ženistů; lze ji těžko hodnotit číselnými údaji, náleží však do všeobecně řídicí činnosti techn. důstojníků a poddůstojníků a nemusí být zvlášť kalkulována.

Ničení železničních tratí (svršku) — viz „příručku“ poř. čís. 40 (str. 95).

Silniční můstky — viz „příručku“ poř. čís. 2 (koncové opěry 190 kg, str. 93).

Rybniční hráze nelze v naší situaci (jednotky před posicí krycí, nejistota, zda posice bude skutečně užito atd.) s našimi pracovníky zničit (viz „příručku“ poř. čís. 55 na str. 97); musíme se spokojit jen odstraněním stavidla a tím zbahnit okolí rybníka, což není třeba zvlášť hodnotit.

Komunikace.

Ve volném terénu uijme údajů „příručky“ poř. čís. 6, str. 82 (bez obložení stěn); buď však důrazně upozorněno, že dnešním požadavkům ochrany v boji s moderními palebnými prostředky neodpovídá již předválečná výška zákrytu 180 m; snažíme se vždy dosáhnout výšky zákrytu 2-10 m, a to povšechně násypem vykopané zeminy po obou stranách vyústění zákopových stěn. Nemění se tedy tímto opatřením podstatně výkonnost stanovená „příručkou“, bylo by však lépe vyjádřit ji 100 d. v. pro 100 m spojovacího zákopu.

Skryté komunikace v osadách mají v úpravě k obraně veliký význam, neboť osady jsou dobře viditelným cílem dělové palby; musí být založeny tak, aby probíhaly podél zdí budov a těžily tak pro jistou délku dne ze stínů, budovami vrhaných. Stromy zahrad prospívají mimo to značně k skrytu spoj. zákopů. Přes to se však neubráníme nutnosti, stavět „ruské sapy“ jako průchody pod viditelné cesty nebo „kryté zákopy“ jako přístupy do budov, jejichž sklepy nebo zdi jsou zařízeny k obraně. Při déle trvající obraně možno skrytí zákopy probíhající kolem zdí budov „zastíracími stříškami“ opřeny o zeď budovy. Je skutečně velmi nesnadné hodnotit tuto práci podle mapy; snad nechybíme, počítáme-li na jednu osadu celkem

4 ruské sapy, každá v délce 10 m,

4 kryté zákopy, každý v délce 20 m,

4 části spoj. zákopů s maskovanou stříškou, každý v délce 20 m,
100 m normálních spoj. zákopů.

Tato úprava může býti hodnocena:

Ruská sapa — viz „příručka“ str. 87, poř. čís. 58; není možno souhlasiti s těmito údaji, neboť stavba ruské sapy vyžaduje „vycvičených“ pracovníků a mimo to na každých 10 m délky asi 1 t materiálu (vyztužení stěn je i v soudržné půdě nezbytně nutné). Správněji tedy užití hodnoty uvedené v příl. 7.

Krytý zákop — viz „příručku“ str. 87, poř. čís. 57, která plně vyhovuje $\frac{1}{10}$ d. v. v.).

Zákop zastřený stříškou — jako krytý zákop s dodatkem, že $\frac{1}{4}$ váhy připadá na hladký drát.

Normální spojovací zákop — viz „příručku“ str. 82, poř. čís. 6.

Úhrnem:

40 m ruské sapy, 120 d. v. v., 4 t materiálu,

80 m krytého spoj. zákopu, 86 d. v. a 10 d. v. v., 16 t materiálu,

80 m spoj. zákopu zastřeného stříškou, 86 d. v., 10 d. v. v., 12 t materiálu, 4 t hladkého drátu,

100 m spoj. zákopu obyčejného, 100 d. v., t. j. 272 d. v., 140 d. v. v., 32 t materiálu, 4 t hlad. drátu.

Vytyčení komunikací v lese provádíme bílými orientačními pásy nebo natřením orientačních stromů vápnem event. světélkujícími nápisy. Tuto práci není třeba zvlášť hodnotiti; provedou ji techn. řídicí orgány v rámci povšechně kalkulované úpravy terénu.

Kryty.

Poznali jsme již při rozboru problému úpravy SV., že „příručka“ neudává hodnotu úkrytu pro roj nebo družstvo; navrhol bych tedy doplniti ji podle příl. 7.

Bude snad účelné upozorniti při kalkulaci hodnoty krytů na jejich roztržidění, pokud bylo navrženo komisí pro zpracování předpisů o využití a úpravě terénu.

Kryty (všeobecný pojem) dělíme na aktivní (chrání vojsko při vykonávání jeho bojové činnosti — tedy boj. stanoviště) a pasivní (chrání vojsko a materiál beze zření k jeho bojové činnosti).

Co do stupně poskytované ochrany rozeznáváme

skryty (ochrana proti pozorování),

zákryty (ochrana proti účinkům ploché palby),

úkryty (ochrana proti účinkům strmé palby).

Úkryty mohou býti

lehké (proti střepinám děl. střel),

těžké (proti účinné děl. palbě granáty lehkého a hrubého dělostřelectva),

zvlášť odolné (proti střelám těžkého dělostřelectva a průbojným pumám).

Co do způsobu stavby rozeznáváme úkryty

pozemní (vykopávka pokrytá stropem),

při sva hu (opřena o svah, jenž svým sklonem chrání proti zásahu děl. střel),

pod násypem (ve stěně zákopů),

při ústí štoly (vyztužený výklenek ve stěně zákopů),

štolové (kaverny), ležící pod povrchem země v hloubce zpravidla 6 m.

Kromě těchto umělých úkrytů nutno přihlížeti k využití a úpravě přirozených úkrytů, jako jsou lomy, sklepy, jeskyne atd.

Obvaziště.

Tomuto nejnaléhavějšímu druhu úkrytů v úpravě terénu nevěnuje „příručka“ žádné pozornosti. Obdobně jako u SV. bylo by záhodno stanovit, že

prap. obvaziště se rovná co do hodnoty své úpravy terénu úkrytu pro 3 družstva,

plukovní obvaziště se rovná co do hodnoty své úpravy terénu úkrytu pro 3 prap. obvaziště, jestliže nemůže těžiti z úpravy budov, ležících v dostatečné vzdálenosti od předních hranic posice (2—3 km), jak tomu bude vždy v prvním údobí obrany a také v našem případě.

Zastírání.

Poznámka uvedená v příl. 4 a 7 zasluhuje, aby byla pro úplnost a správnost celkového obrazu pojata do „příručky“.

Prokácení zahrad a lesů.

Pro vykácení zahrad platí údaje „příručky“ str. 83, poř. čís. 19; myslím však, že tu nelze mluvit o d. v., nýbrž o d. v. v. Snad by bylo záhodno dodat, že „při proplétání vykácených zahrad ostnatým drátem (vytvoření účinných záseků) možno počítati s 05 t ostnatého drátu na 1 ha“.

Vykácení lesa — viz „příručku“ str. 83, poř. čís. 17 s výhradou, že udaný počet d. v. znamená d. v. v. (s týmž počtem ostnatého drátu na záseky jako při zahradách).

Vykácení průseků — viz „příručku“ str. 84, poř. č. 27.

Stran protržení rybniční hráze — viz poznámku u „překážek“.

Přehradý komunikací.

O přehradách komunikací bývá jednáno — zcela správně — při každém aplikačním cvičení, přes to postrádáme v „příručce“, vyjma poř. čísla 43 a 44 na str. 85 potřebné údaje jejich hodnoty. Bylo by snad účelné, doplniti „příručku“ podle příl. 7 za toho předpokladu, že „lehké“ přehradý zatarasují komunikaci proti všem bojovým prostředkům, čítajíc v to obrněná auta; „těžké“ přehradý jsou překážkou i proti tankům.

Výroba kolíků pro drátěné překážky.

O výkonnosti ve výrobě kolíků pro drátěné překážky se „příručka“ nezmiňuje; předpokládejme číselné údaje obsažené v příloze 7.

Celková potřeba: 3540 koliků pro normálně vysoké drátěné překážky a 4650 koliků pro nízké drátěné překážky, jichž výroba vyžaduje 60 d. v. a 36 d. v. v.

Zastírací stěna.

Hodnota úpravy zastírací stěny by mohla býti pojata do „příručky“ tak, jak ji udává příl. 7; vyžadovala by tedy zamýšlená délka zastírací stěny podle příl. 4 celkem 1500 d. v. v., 60 t kulařtiny a 15 t hladkého drátu.

Úpravu přístupu k stan. vpřed posunutých děl u bažantnice, lze těžko hodnotiti podle mapy; snad nechybíme, budeme-li počítati s nutností stavěti celkem asi 100 m povalové cesty; hodnotu této práce vyjadřuje příl. 7 (výkonnost podle „příručky“ str. 99, poř. čís. 10 se mi zdá — z vlastní zkušenosti — příliš veliká).

3. Celková hodnota úpravy terénu jest uvedena v posledních sloupcích tabulky příl. 6.

4. Je třeba upozorniti, že jsme nebrali v úvahu „minimální dobu provedení“, protože v žádném případě nepřesahuje celkově uvažovanou dobu úpravy terénu, t. j. 8 dní.

(Příště dále.)

Hodnota tvůrčích složek.

Příloha 7.

Pořadové číslo	Popis tvůrčí složky	Hodnota		Poznámka		
		d. v.	t. mat.			
1	Pozorovací stanoviště s přístupem do koruny stromů, 4 m vysoké s lehkým pozemním úkrytem pro 2 muže, event. pro spoj. stanici, pokrytým jednou vrstvou kulatiny	20	3	1) Při použití sklepů o 1 t méně		
2	Pozorovací výhledna ve střeše stavení nebo ve zdi s přístupem a lehkým úkrytem buď ve sklepech nebo pod podlahou přízemních místností pro 2 muže, event. pro spoj. stanici (bez zvl. zesílení klenby).	20	3 2 2)	2) Nutno-li klenbu zesílit, pak o 5 d. v. a 8 t materiálu více.		
3	Bojová stanoviště	Sřetecké (úderné) roje	ve volném terénu norm. sřetecké zakryty s lehkými úkryty pod náspem pro 1–2 sedící muže nebo střelivo atd.	20	5	3) Při zesílení klenby o 100% více; při užití pouhých zdí k obraně o 50% méně.
za okrajem lesa s výstřelem před les			20	5		
v lese v podobě srubu s úpravou předpolí pro výhled a výstřel; úkryty lehké pozemní uvnitř srubu			50	15		
6		ve stavení, kde bylo využito sklepů jako úkrytů (klenba nezesílena), střelný nad povrchem volného terénu	30 ^{a)}	10 ^{a)}	4) Jako poznámka 3)	
7		ve volném terénu	40	10		
8		za okrajem lesa	40	10		
9		v lese	100	30		
10		v stavení	60 ^{a)}	20 ^{a)}	5) Jako poznámka 3)	
11		ve volném terénu za okrajem lesa nebo v lese s lehkými úkryty pozemními	200	25		
12		v stavení využitím sklepů jako přístupu k pal. stan. v stínu budovy a úkrytů	300	30 ^{a)}		
13	SV.	SV. praporek (úkryt pro 2 druž.)	Ve volném terénu pozemní úkryty se stropem složeným z vrstvy kulatiny, spojené základy, zastřešenými stropem	80	10	6) SV. rot = úkryt pro roj = ¼ úkrytu vel. prap. 7) jako poznámka 3)
14			v lese 1–2 sruby, doplněné pozemními úkryty v srubu bez komunikace zákopové	80	20	
15			ve sklepech budov, upraveném východy a spojeném se sousedními sklepy, skrytými základy	80 ^{a)}	10 ^{a)}	

16	Překážky	Koliková se zakládá podle terénu, 1 m vysoká (100 m dlouhá 9)	jednotěnná	5	sřet. dřev. v. hranolů 0,65 0,65 0,25 0,2 kusů kolíků 140 120 80 40	10) nízké překážky — polovina d. v. a polovina t. ostatního dřeva; počet kolíků (mařeb) nezměněn. 11) Kolíky na zakotvení překážek (na 1 m délky 1 kolík) a skobky k upevnění drátů na kolících nebereme v úvahu při povšechné kalkulaci, protože právě se vyrábějí a dovážejí automaticky s normální kolíky, dovoz skobek neznamena žádný zvláštní přírůstek na váze.		
17			dvoutěnná (2 m šir.)	12				
18			trojtěnná (4 m šir.)	20				
19			čtyřtěnná (6 m šir.)	28				
20	Komunikace	Ruská sapa 10 m dlouhá			20 d. v. v.	1		
21	Úkryty	Lehký úkryt pro 1 družstvo	ve volném terénu jeden anebo několik úkrytů pozemních, pokrytých jednou vrstvou kulatiny	40	5	9) Jako poznámka 3) 10) Úkryty bez srubů za okrajem lesa — jako boj. stanoviště pro 2 roje!		
22			v lese jeden anebo několik srubů se střechou, zařízených k obraně střelnými	40	15 ^{a)}			
23			ve sklepech budov, upraveném východy a spojeném s okolními úkryty obdobně založenými, krytými základy	40 ^{a)}	5 ^{a)}			
24	Překážky na kácení	Lehké přehrady z poražených a zakotvených stromů, event. neoddělených od kořene, nejméně 20 cm v průřezu, propletené ostatním drátem	10 d. v. 5 d. v. v.	20 ^{a)}	11) Podle okolností mohou být přehrady spojeny s minami; pak možno počítati na lehkou přehradu 5 kg, na těžkou přehradu 20 kg ekrasitu.			
25			těžké přehrady ze stěn, vytvořených ze silných poražených stromů (30 cm v průřezu) 1 m vysokých a 150 m širokých	50 d. v. v.		20 ^{a)}		
26	Výroba kolíků na drát. post.	1000 kolíků pro normální vysoké drátěné překážky			10 d. v. 5 d. v. v.	skácené stromy	Při výrobě kolíků pro nízké drát. překážky je při stejném počtu d. v. dvojnásobná výkonnost.	
27	Zastírací stěna 10 m dlouhá, 2 m vysoká, složená z křoví a větví, zavěšených na dosti řídkou drátěnou síť, vyztuženou na každých 3 m tyčemi z kulatiny.			10 d. v. v.	0,5 z toho 0,1 tl. drátu			
28	100 m povalové cesty			40 d. v. v.	50			
29	Běžná úprava palebných postavení: pozorovatelská s lehkými úkryty pro obsluhu a pro spoj. stanici; zakryty nebo lehké úkryty pro stýčné orgány; solidní úprava palebných plánů (bez zvláštního hlubokého zapuštění do země); u každého děla lehký hotovostní úkryt pro obsluhu, vel. čtyři a střelivo; lehký úkryt pro vel. baterie (1 důst.) a spoj. stanici; lehké úkryty pro 1 palebný průměr; vše ostatní (oddechové úkryty, SV., treny a koňstvo v osadách nebo v lesích.			1 baterie	lehkého	400	15	12) Pro předsunutá děla neb čtyř nutno úpravu terénu zvláště hodnotiti (pro předsunutá děla první páci, viz pořadové číslo 7 — 10).
					hrubého	600	25	

Myšlenky o vojenství a válce.

Musíte vystihnouti co jest dobrého v starém systému a k tomu pak po vážném přemýšlení i na základě nových zkušeností a pokusů přidávati nové. To jest pravý pokrok a takový jest i pokrok v armádě. Tedy kritika starého systému, ale kritika tvůrčí. K vytvoření armády nové potřebujeme především ducha nového, který oživuje, ne suchá litera. Lidé jsou potřebí, jak řekl jeden Angličan, nikoliv instituce. Člověk, mozek, duch dá obsah instituci.

*

Byl jsem v Anglii, Francii, Rusku, Americe a s velkým zájmem jsem si všímal armád a vojenství vůbec. Co jsem pozoroval ve Francii, dalo mně poznání, které si teď verifikuji studiem Buata, Civrieusa a j. Odnesl jsem si totiž poznání, že v zápase světovém předčila Německo strategii a taktikou. Na straně Francie byla větší hybnost než u Němců. Ataky, obcházení, vše bylo mnohem volnější podle poměrů a daného terénu. Francie, co do populace menší, dovedla také celou svou strategii upravit tak, že využila lépe všeho svého vojenského t. zv. materiálu. Od války jsem proto přívržencem francouzské doktriny.

Připomněl bych ještě slovo, tuším Napoleonovo, že války se vyhrávají a prohrávají důstojníky. Řeknu krátce, že z toho vyplývá pro vás důstojníky velká odpovědnost.

*

Moderní demokratický důstojník musí býti učitelem, ale tudíž musí učit i sám. Učitel, který se neučí, nestojí za nic. Ale, jak řečeno, to nestačí. Důstojník není pouze učitelem vědomostí — důstojník musí býti zároveň stálým vůdcem a pravým vzorem vojenské zdatnosti, vojenské mužnosti, zejména musí býti vzorem v nebezpečí, ve válce. Ovšem i v neválce, kdykoli jde o nějaký těžší úkol, kde je potřeba strategického důvtipu a rozhodování.

*

Udatnost, chrabrost, rekovnost nejsou vlastnosti fyzické, nejsou slepými. Pravá udatnost je uvědomělá. Člověk vzdělaný, uvědomělý musí své postavení znát, musí znát nebezpečí, ve kterém se nachází a podle toho musí rozumně a uvědoměle jednat. Rozčilení není programem, jak už častěji bylo řečeno. Udatnost vojinova, udatnost vojska v demokracii a v republice vyžaduje chladný výpočet, rozumnou odhodlanost a vůbec program i taktiku uvědomělou.

*

Vzpomínky na Zborov soustřeďují se především na ty, kdo v úsilí o svobodu a samostatnost položili své životy; avšak vzpomínáme zároveň těch, kdo svým důmyslem vypracovali plán bitvy, plán celkový a pro jednotlivé akce. Připomínám to proto, že se na to méně pamatuje: Zborov má svůj význam právě tím, že vojenská udatnost a rozvaha byly harmonicky spojeny.

*

Pokud tomu vojenskému rozumím, a pokud jsem měl příležitost tu věc pozorovati za hranicemi, tak jsem viděl, že záložní důstojníci stali se důležitými faktory ve světové válce. Bylo to viděti také v Německu, kde při prvním náporu utrpěli aktivní důstojníci velké ztráty a za ně ujali se — ovšem za součinnosti aktivního důstojnictva — důstojníci záložní velení.

T. G. MASARYK.